

Suomenlahden molemmin puolin elää tarinoiden värikäs verkosto

Itämeren historia tuntee salakuljetuksen perinteen

Turun Sanomat, Kuussaare
JOUKO GRÖNHOLM

Kuussaareassa perinteisesti järjestettävälle Itämeren historia-seminaarille mikään inhimillinen ei ole vierasta. Siksi neljäs seminaari keskittyi nyt ilmiöön, joka on tähän asti tunnettu paremmin kansantarinoista kuin akateemisesta tutkimuksesta. 1920- ja 1930-lukujen Itämerta voi perustellusta syystä kutsua Viinamereksi.

Salakuljetusta viime vuosina seikkaperäisesti setvinyt virolainen historioitsija Raimo Pullat on luonut mittavan uran sekä Tarton että Tallinnan akateemisissa maailmassa; hänen elämäntyönsä tunnetaan hyvin myös Suomessa. Pullat on tutkimuksissaan liikkunut poikkeuksellisen laajalla ajallisella asteikolla.

Tuoreimmassa teoksessaan *Viinameri* professori emeritus Pullat luo kokonaiskuvan Viron ja Suomen välisestä pirtun salakuljetuksesta ennen toista maailmansotaa. Tuore kirja valaisee salakuljetusta ja sen viritämiä kulttuurivaikutuksia laajasti myös muiden Itämeren maiden kannalta. Viinameren toinen kirjoittaja on Raimo Pullatin poika Risto Pullat, oikeuslaitokseen erikoistunut tunnettu historioitsija hänkin.

Kuussaaren seminaarissa tämänkertaisen pääalustuksen pitänyt Raimo Pullat tähdentää, että pirtun salakuljetus näyttyy yhtenä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ilmenemismuotona. Pirtukuninkaiden suhteet poliitikkoihin ja lainvalvonnan viranomaisiin aiheuttivat Suomen kieltoain aikana laajaa korruptiota. Kansainvälistä tasoa edustava mafia jäi syntymättä vain siksi, että Itämeren piirissä rahaa liikkui tuntuvasti vähemmän kuin suuressa maailmassa.

Neljäs Itämeren historia-seminaarin järjestelyissä olivat yhteistyökumppaneina Turun yliopistosäätiö, Kuussaaren kaupunginhallitus ja *Turun Sanomat*.

Laajamittaista liiketoimintaa

Kieltoaki ei suinkaan taltuttanut suomalaisten alkoholin-

"Pirtukuninkaiden suhteet poliitikkoihin ja lainvalvonnan viranomaisiin aiheuttivat Suomen kieltoain aikana laajaa korruptiota."

käyttöä. Virossa taas oli pitkät perinteet viinan laajamittaisella tuotannolla vientiin. Tislaamoa ja tunnettiin 1900-luvun alussa yli sata; niiden tuotannosta pääosa myytiin Venäjälle tsaarin armeijan käyttöön. Mutta Suomen kieltoain vuosilta on olennaisinta muistaa, että enemmän kuin Virossa ainetta tuotiin Saksasta.

Pullat muistuttaa, että Suomen kieltoain ensimmäisenä vuonna 1919 kysyntä ja tarjonta kohtasivat Suomenlahdella. Pirtun salakuljetus kehittyi laajamittaiseksi liiketoiminnaksi, johon osallistui tuhansia ihmisiä lahden molemmin puolin.

Raimo Pullat julkaisi jo 1993 tuoretta teosta huomattavasti suppeamman kirjan *Salapiirituse vedu Eestist Soome 1919-1939*, joka ilmestyi samana vuonna suomeksi rajulla nimellä *Itämeren rutto*. Suomalaisen ja virolaisten arkistojen lisäksi uudessa *Viinameressä* on käytetty myös esimerkiksi latvialaisia ja puolalaisia arkistojia. *Viinameri* on hiljattain ilmestynyt suomeksi Tammen kustantamana; lähiviikkoina ilmestyy Riassa latviannos, johon sisältyy runsaasti maakohtaisia lisäsvija.

Pullatit osoittavat tutkimuksessaan, että salakuljetettu pirtu

Professori emeritus Raimo Pullat ja oikeustieteilijä Risto Pullat ovat julkaisseet suomeksikin nyt ilmestyneen seikkaperäisen tutkimuksen pirtun salakaupasta Itämeren alueella.

ei ollut peräisin yksin Virossa; sitä tuotiin runsaasti Puolasta ja varsinkin Saksasta sekä kauempaakin Euroopasta. Alkoholin salakuljetus Itämerellä soten välisenä aikana on professori Pullatin mielestä niin laaja teema, että *Viinameren* jälkeenkäinkin siinä varmasti riittää tutkittavaa. *Viinameri* tulee kuitenkin jäämään yhdeksi virstanpylvääksi salakuljetuksen historian tutkimuksessa. Asiantuntijat ovat jo vahvistaneet, että vakavasti otettavaa tutkimusta aihepiiristä ei voi tehdä viittaamatta tähän perusteeseen.

Kansainvälistä rikollisuutta

Tutkimuksen taustoista professori Pullat huomauttaa, että eri maissa toteutetun arkistotyön ansiosta lukijalla on mahdollisuus luoda kattava kokonais-

kuva siitä todellisuudesta, joka Suomen kieltoain aikana 1920-luvulla ja 1930-luvun alussa Itämerellä vallitsi. Tilastot paljastavat pirtun ja muiden väkijuomien salakaupan määrät ja kohteet, joista vähäisimpiä eivät olleet Kotkan ja Loviisan seudut.

Monissa pirtun salakuljetusta käsittelevissä teksteissä on *Viinameren* kirjoittajien arvion mukaan salakaupan yhteydessä merkittäviä kansallisromantiikkaa: virolaisten ja suomalaisten keskinäistä viinanhuuruista kansakäymistä. Kuussaareassa nyt esitelmöinyt Raimo Pullat haluaa tehdä siihen selvän peäeron ja kytkeä pirtun salakuljetuksen hyvin organisoitunutta kansainvälistä rikollisuuteen, joka demoralisoi myös tavallista väestöä molemmin puolin Suomenlahtea.

Tutkijat huomauttavat niin ikään painokkaasti, että nyky-

Yliopistokeskus Puistokadulla

Turun Sanomat, Kuussaare
Kuussaaren ja Turun kaupunkien yhteistyösopimus solmittiin jo 16 vuotta sitten. Kuussaareassa järjestettävillä Itämeren historia-seminareilla on lisäksi oma perinteensä.

Turun yliopistolla on ollut yhteistyötä Saaremaan ja laajemmin ottaen koko Länsi-Viron kanssa vuodesta 1991. Yhteistyön taustalla näyttäytyy Turun yliopiston aikoinaan viritämiä saariston kehittämissähanke, jonka kokemuksia on hyödynnetty myös Viron saaristossa. Yliopiston täydennyskoulutuskeskus perusti oman toimipisteen Kuussaareen 1993.

Turun yliopisto on eri tavoin osallistunut useihin hankkeisiin Länsi-Virossa, muun muassa elinkeinojen

kehittämiseen, vierasvenesatamien laajentamiseen, Länsi-Viron matkailuyrittämiseen ja erilaisiin ympäristönsuojelun hankkeisiin. Lisäksi on toteutettu viranomaisten yhteistyönä muun muassa Saaremaan ja Hiidenmaan kehittämissuunnitelmia.

Saaremaan yliopistokeskus perustettiin syksyllä 1997. Turun yliopiston lisäksi perustajajäseninä ovat Tallinnan teknillinen yliopisto, Tallinnan yliopisto, Tarton yliopisto ja Viron maatalousyliopisto sekä Saaremaan maakunta. Yliopistokeskus sijaitsee Pargi-tanavalla eli Puistokadulla Kuussaaren keskustassa lähellä Piispanlinnaa. Kolme vuotta sitten Turun yliopistosäätiö osti rakennuksen ja maa-alan.

nen huumekauppa juontaa juurensa ainakin osittain juuri kieltoain aikaisesta pirtun salakuljetuksesta. Tämä olisi jo oman historia- ja nykypäiväseminaarinsa aihe.

Uutta tietoa Pullatien tutkimuksessa on myös se, että pirtun salakuljetukseen on ainakin Suomessa virheellisesti kuviteltu sotkeutuneen ainoastaan Viron pohjoisrannikon asukkaita. Liikkeellä oli huomattavasti laajemman alueen väkeä, ja salakuljetus jatkui vuoden 1939 syksyyn kieltoain kumoamisesta huolimatta. Legendaarisen salakuljettajan *Emel Vaarman* tiedetään tuoneen viimeisen pirtulastin Viinistulta Loviisaan syyskuun 1. päivänä 1939. Sodan aikana suomalaiset ja virolaiset salakuljettajat autoivat virolaisia pakenemaan Suomeen ja Ruotsiin.

Tuglas-seuran toiminnanjo-

taja *Juhani Salokannel* loi Kuussaaren seminaarissa terävän ja omintakeisen näkökulman suomalais-virolaisiin kulttuurisuhteisiin ja huomautti identiteetin eroavuuksista esimerkiksi kirjankustannuksen alalla. Salokanteleen napakka esitys ansaitsee erillisjulkaisun. Hän asettui myös kannattamaan virolais-suomalaisen kulttuurirahaston perustamista; hanketta on käsitelty Kuussaaren seminaareissa aiemminkin.

Salokannel on Viron kirjallisuuden tuntija, ja hän on kirjoittanut runsaasti artikkeleita virolaisesta kirjallisuudesta sekä julkaisut tutkimuksen Suomen ja Viron kirjallisista suhteista sodanjälkeisenä aikana. Hän on suomentanut virossa muiden muassa *Jaan Krossia* ja *Jaan Kaplinskia* ja saanut Viron kirjallisuuden käännöksistään valtiopalkinnon sekä Suomessa että Virossa.